

Сучасний підхід до навчання іноземних мов

Валерій РЕДЬКО,

кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач лабораторії навчання іноземних мов Інституту педагогіки НАПН України

Високі вимоги, які ставить сучасне суспільство до навчання іноземних мов загалом і в загальноосвітній школі зокрема, зумовлюють актуальність проблеми формування у майбутнього вчителя іноземної мови професійної компетентності. Її важливою складовою є професійно-методична компетенція, основи якої формуються в теоретичному курсі методики навчання іноземних мов у загальноосвітній школі. У зв'язку з цим вихід у світ підручника **«Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах»¹** є визначною подією не лише для авторського колективу, але й для всієї освітньої громади, якій не байдужі проблеми навчання іноземних мов.

Підручник розкриває теоретичні, практичні, організаційні аспекти навчання іноземних мов, що є традиційним для видань такого типу. Проте, розглядаючи навчання іноземних мов як процес навчання спілкування в діалозі культур, авторський колектив репрезентує сучасний погляд на навчання всіх видів мовленнєвої діяльності.

Підручник складається з чотирьох розділів і характеризується чіткою структурою з поділом розділів на підрозділи і параграфи. У першому розділі висвітлено загальні засади навчання іноземних мов у школі. Його розпочинає підрозділ, у якому визначено сутність, об'єкт, предмет і завдання методики навчання іноземних мов як науки та як навчальної дисципліни у ВНЗ, розкрито методи дослідження, якими вона користується. У наступному підрозділі детально викладено лінгвістичні, психологічні, психолінгвістичні засади навчання іноземних мов. Є параграф, у якому розглянуто сучасні концепції навчання іноземних мов: розвивальне, виховне, проблемне і особистісно орієнтоване навчання. Безперечно, важливим для ґрунтовної теоретичної підготовки майбутнього вчителя іноземних мов є підрозділ, присвячений системі навчання іноземних мов. У ньому не лише детально охарактеризовано цілі, зміст, загальнодидактичні та методичні принципи, технічні засоби та комп'ютерні технології навчання іноземних мов, але й проаналізовано напрями реформування системи навчання інозем-

них мов та визначено специфіку предмета «Іноземна мова» у загальноосвітніх навчальних закладах.

Другий розділ висвітлює питання формування навичок іншомовної мовленнєвої діяльності. Навичкам кожного виду (фонетичним, граматичним, лексичним) присвячено окремий підрозділ. Автори подають методичну типологію мовного матеріалу відповідного виду, методику ознайомлення з новим матеріалом, вправи на формування навичок кожного виду. Зауважимо, що вправи на формування навичок та розвиток умінь іншомовної мовленнєвої діяльності базуються на матеріалі англійської та німецької мов, оскільки в школах України найбільш поширене вивчення саме цих мов.

Наступний розділ охоплює питання розвитку умінь іншомовної мовленнєвої діяльності: аудіювання, говоріння, читання і письма. В окремих підрозділах висвітлюються психологічні особливості та пропонується система вправ із навчання кожного виду мовленнєвої діяльності. Треба зазначити, що підрозділ, присвячений формуванню умінь говоріння, містить параграф про розвиток умінь групової бесіди, зокрема таких її видів, як інтерв'ю, дискусія, «круглий стіл». Це зумовлено тим, що групова бесіда відрізняється від традиційного діалогу чи монологу, а тому вміння її вести потребують спеціального тренування. Особливістю цього видання

¹ Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах: [підручник] / Л.С. Панова, І.Ф. Андрійко, С.В. Тезікова та ін. – К.: ВЦ «Академія», 2010. – 328 с. – (Серія «Альма-матер»).

є підхід до навчання письма на уроках іноземних мов. Як відомо, навчанню цього виду мовленнєвої діяльності у школі, зазвичай, приділялося недостатньо уваги. Однак, як зауважують автори, значення писемного мовлення останнім часом значно зросло, відповідно повинні змінюватися і підходи до його навчання.

У четвертому розділі розкрито питання організації процесу навчання іноземних мов у школі. Тут розглядається шкільний курс вивчення іноземних мов, зокрема, особливості навчання іноземних мов у початковій, основній і старшій школі. Окремий параграф присвячено формуванню соціокультурної компетенції на уроках іноземної мови, що є особливо актуальним з огляду на авторське тлумачення навчання іноземних мов як спілкування в діалозі культур. У цьому розділі подано також інформацію про контроль у навчанні іноземних мов. Детально висвітлено його функції, види, форми, об'єкти, критерії, способи, розглянуто таку інноваційну технологію оцінювання, як «мовний портфель». Актуальною є інформація про критерії оцінювання знань, умінь і навичок учнів.

У підручнику визначено вимоги до уроку іноземної мови, структуру і типи уроків, їх планування та аналіз. Не оминули автори й таке важливе питання, як організація позакласної роботи з іноземних мов, яка відіграє особливу роль у формуванні мотивації до їх вивчення.

Позитивною рисою підручника є те, що кожний розділ закінчується запитаннями і завданнями. Вони дають змогу студентів самостійно визначити рівень засвоєння навчального матеріалу, допоможуть перевірити свої знання на практиці.

Наприкінці підручника подано термінологічний словник, який містить терміни і терміносполучення, що використовуються на науковому рівні під час дослідження різних аспектів навчання іноземних мов. Подані у словнику визначення термінів є чіткими і лаконічними.

Закінчується підручник списком літератури, що демонструє студентам широкі обрії науки, показує стан опрацювання дослідниками тієї чи іншої проблеми і стане в пригоді при глибшому опрацюванні певного розділу.

Підручник враховує вимоги останніх стратегічних документів у сфері навчання іноземних мов, зокрема Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти (2003 р.), Програми для 2–12 класів загальноосвітніх навчальних закладів та спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням іноземних мов (2005 р.), Державного стандарту загальної середньої освіти тощо. Авторі декларують компетентісний підхід до навчання іноземних мов, наголошують на потребі формування навичок і розвитку вмінь іншомовної мовленнєвої діяльності, особливо увагу приділяють формуванню соціокультурної компетенції.

Аналіз змісту підручника свідчить про те, що він охоплює основні розділи методики навчання іно-

земних мов як науки і має незаперечне значення для системної підготовки сучасного вчителя іноземних мов, оскільки спрямований на формування у майбутнього вчителя професійно-методичної компетенції.

У підручнику гармонійно поєднано високий науковий рівень і доступність. З одного боку, він насичений цікавою інформацією, у ньому викладено результати новітніх досліджень з методики навчання іноземних мов та суміжних наук, а також авторські напрацювання. З іншого, побудова підручника відповідно до принципів науковості та систематичності не знижує його доступності: матеріал подано простою і зрозумілою широкою аудиторією мовою, немає зайвої затеоретизованості. Незважаючи на те, що видання охоплює значний обсяг теоретичного матеріалу, воно залишається практично спрямованим. Численні приклади вправ, подані у додатках, зразки календарно-тематичного планування, планів-конспектів уроків англійської та німецької мов, схема аналізу уроку іноземної мови будуть корисними не лише для студентів під час підготовки до практичних занять, а й для педагогів із досвідом.

Дидактично доцільним є графічне оформлення тексту (виділення курсивом прикладів, подання важливих термінів у розрядку, друк дефініцій термінів іншим шрифтом), наявність у ньому схем і таблиць. Все це дає змогу легко орієнтуватися в підручнику, полегшує сприйняття, узагальнення і засвоєння інформації.

Потрібно зазначити, що появі підручника передувала тривала робота авторів, які є представниками методичної школи Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, відомої в Україні вже не одне десятиліття. В основу підручника покладено посібник Л.С. Панової «Обучение иностранному языку в школе», перше видання якого побачило світ ще у 1989 р. Його вдало доповнив доробок колег: І.Ф. Андрійко, С.В. Тезікової, С.І. Потапенка, Г.С. Чекаль, О.А. Палія, Н.М. Жилко, О.І. Близнюка, С.І. Шевченко, М.М. Сидоренко, С.П. Литвиненко, Т.М. Тимченко. Незважаючи на те, що підручник є продуктом творчої діяльності досить великого авторського колективу, для нього характерна цілісність і стильова єдність, що свідчить про високий професіоналізм авторів та видавців.

З огляду на сказане вище, можна стверджувати, що проект «Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах» виявився вдалим. Це підтверджується також тим, що видання затверджено Міністерством освіти і науки України як підручник для студентів вищих навчальних закладів.